

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Gf. III. 30.102/2018/7.

A Debreceni Ítéltábla a Gáts Ügyvédi Iroda (ügyvédi iroda címe, ügyintéző: dr. Gáts Andrea ügyvéd) által képviselt felperes neve (Cg. ..., felperes címe) felperesnek - a Varga és Molnár Ügyvédi Iroda (ügyvédi iroda címe, ügyintéző: dr. Varga Péter ügyvéd) által képviselt I. r. alperes neve (Cg. I. r. alperes címe) I. r., és a II. r. alperes neve (Cg. ..., II. r. alperes címe) II. r. alperesek ellen Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapított vállalkozói díj és járulékai megfizetése iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 2018. február 8. napján kelt 1.G.40.125/2016/55. számú ítélete ellen a felperes 58. sorszámu - Gf.III.30.102/2018/3. sorszámon pontosított -fellebbezése alapján, az alulírott napon - tanácsülésen - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg az alpereseknek külön-külön 381 000 (Háromszáznolcvanegyezer) Ft másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás:

Az elsőfokú bíróság a fellebbezett ítéletével kötelezte az I. és II. r. alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg a felperesnek személyenként 2 840 685 Ft tőkét, és annak a 2015. december 19. napjától a kifizetés napjáig járó, a jegybanki alapkamattal egyező késedelmi kamatát, valamint személyenként 409 803 Ft perköltséget. Kötelezte továbbá a felperes javára az I. r. alperest 24 838 Ft, a II. r. alperest 24 954 Ft behajtási költségátalány 15 napon belül történő megfizetésére. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

Az ítéletben megállapított tényállás szerint az I. r. és II. r. alperesek, mint fővállalkozók és a felperes, mint alvállalkozó között 2015. február 25. napján jött létre alvállalkozói építési kivitelezési szerződés a D. ... helyrajzi számú ingatlanon, K. utca 39-41. szám alatt található ... Kórház „A” szárnyának rekonstrukciójához kapcsolódó bontási és földmunkák komplett kivitelezésére, a mellékletben meghatározott műszaki tartalom, valamint a 7. számú mellékletet képező „vállalkozó tételes ajánlata” szerint 33 000 000 Ft átalánydíj ellenében. A vállalkozói díj megfizetésére I. r. és II. r. alperesek 50-50%-os arányban vállaltak kötelezettséget. A felperes által nyújtott szolgáltatás a

2007. évi CXXVII. törvény 142. §-a alapján fordított adózás alá esik. A bontási munkákat a működő kórház területén kellett végezni.

A szerződés 3. pontja tartalmazza a munkaterület biztosításának ütemezését, a 4. pont a részhatáridőket. Eszerint az 1. szakasz 1. ütemét 2015. március 16., a 2. ütemet 2015. március 19., a 3. ütemet 2015. március 31., a 4. ütemet 2015. április 8. napjáig kellett befejeznie a felperesnek, a 2. szakasz befejezésének véghatárideje pedig 2015. július 12. napja volt. Az első szakasz 16 500 000 Ft összegű ellenértékének teljesítési határideje 2015. március 16., a 2. szakasz (I/2.-4. ütem) 6 600 000 Ft ellenértékének teljesítési határideje 2015. április 8., a végszámla 9 900 000 Ft összegű ellenértékének teljesítési határideje pedig 2015. július 12. A szerződés részévé váltak az alperesek Általános Szerződési Feltételei (ÁSZF).

Az ÁSZF 7.3. pontja késedelmes és hibás teljesítés, valamint meghíúsulás esetére is tartalmaz kötbér kikötést, a kötbér mértéke késedelmes teljesítés esetén a véghatáridő vonatkozásában napi 2%. Az ÁSZF 8.4., illetve 8.4.2. pontja szerint amennyiben a megrendelő úgy ítéli meg, hogy a kivitelező a kért és rögzített határidőre a munkát nem tudja elkészíteni vagy nem a szerződött minőségben készíti, úgy a megrendelő 10 naptári nap elteltével jogosult a munkát más kivitelezővel elkészíttetni a kivitelező költségére. Az ÁSZF 9.5 pontja szerint a kivitelezőnek minden átadott dokumentumot a kézhezvétel után szakmai és műszaki teljesség és helyesség tekintetében ellenőriznie kell és az ellenőrzés során megállapított pontatlanságokat a megrendelőnek 10 napon belül kell jelentenie. Az ellenőrzési és jelentési kötelezettség elmulasztásából adódó minden esetleges kár a kivitelezőt terheli.

A felek a szerződést 2 alkalommal, 2015. március 10-én, illetve 2015. július 6-án módosították, az egyes szakaszokhoz kapcsolódó ellenérték vonatkozásában. Az 1. számú módosítás értelmében az 1. szakasz - tehát az I/1. ütem - szerinti ellenérték 11 656 840 Ft-ra, a 2. szakasz - tehát az I/2-4. ütem - szerinti ellenérték 11 443 160 Ft-ra változott, a végszámla értéke pedig 9 900 000 Ft maradt.

A 2. számú módosítás szerint az 1. szakasz ellenértéke 11 000 000 Ft-ra csökkent, a végszámla összege pedig 10 343 160 Ft-ra nőtt.

Az alperesek az 1. és a 2. szakasz teljesítéséért 2015. április 27-én a felperes részszámlái alapján egyenként 5 060 525 Ft-ot, 2015. október 1-jén pedig egyenként 4 775 375 Ft-ot megfizettek felperesnek. Az első két részszámlához egyenként 582 842 Ft, a 3. és 4. részszámlához egyenként 550 000 Ft, összesen 2 265 684 Ft teljesítési garancia kapcsolódott.

A felperes amiatt, hogy az alperesek a részszámlákhoz kapcsolódó teljesítésigazolást csak részlegesen adták ki, a T.-hez (T.) fordult. A kérelme alapján indult 1356. számú ügyben a T. a 2015. július 21. napján azt a véleményt adta, hogy „... formai okokból a felek megegyezésének hiányában a szakértői tanácsnak nem áll módjában a 14 254 053 Ft-os teljesítés igazolásnak pótlását szakértői véleményben megadni.”

Az alperesek 2015. november 19-én adták ki a teljesítésigazolást, arról, hogy a felperes a végszámla műszaki tartalmát teljesítette, a végszámla benyújtására jogosult. A szerződés szerinti nettó 33 000 000 Ft vállalkozói díjból más vállalkozó által elvégzett munka ellenértékeként levontak 3 415 686 Ft-ot, a tényleges teljesítés bruttó és nettó összege így 29 584 314 Ft. A végszámla szerinti teljesítés értéke 6 927 474 Ft, melybe az alperesek - a szerződés részét képező ÁSZF 14.1.-es pontja alapján - beszámítottak 219 947 Ft összegű megrendelői szolgáltatást. A fennmaradó 6 707 627 Ft összegű vállalkozói díjba pedig beszámították a felperes 130 napi késedelme miatt, a költségvetési érték 30%-ra maximált 9 900 000 Ft összegű kötbér egy részét, 6 927 474 Ft-ot.

A felperes 2015. november 30-i készre jelentése után megtartott műszaki átadás-átvételt a felek 2015. december 14-én lezárták.

A felperes 2016. április 28-án a végszámlával összefüggésben kezdeményezte a T. teljesítésigazolásának kiadását. A T. az ...-as számú véleményében megállapította, hogy a kérelemben megjelölt 22 544 880 Ft vitatott összegből 12 608 844 Ft a vállalkozási szerződés

szerinti teljesítés értéke, ami a végszámla és a teljesítési visszatartás összegét is magában foglalja. A további 9 936 036 Ft összegű pótmunka és egyéb követeléssel kapcsolatban pedig akként nyilatkozott, hogy azok a rendelkezésre álló adatok alapján nem állapíthatók meg és azokkal kapcsolatban további bizonyítás szükséges.

A felperes .../Ü/.../2016. számon közjegyző előtti igazságügyi szakértő kirendelésére irányuló nemperes eljárást kezdeményezett, amelyben a közjegyző által kirendelt Dr. T.E. igazságügyi szakértő (a továbbiakban: szakértő) adott szakvéleményt.

A szakértő a szakvéleményében megállapította, hogy egy bonyolult, a kórházi működés fenntartása mellett végzendő bontási munkát az új építésre koncentrálni kíviteli tervekben nem lehet precízen beárazni, az építési naplóban is bejegyzések sorozata szól a tervhiány miatti problémákról, illetve arról, hogy a vállalkozó a mindenkori helyszíni üzemelési szituációnak megfelelően az építésvezető közvetlen utasításai alapján végezte a munkát, erre figyelemmel a szakértő a költségvetésben szereplő tételeket tekintette a kiviteli munka pontos tartalmának. Álláspontja szerint pótmunkaként kell elszámolni minden olyan munkát, ami nem szerepel az ajánlati költségvetésben. Mindezek alapján a felperes pótmunka jegyzékét 2 238 027 Ft végösszegeben indokoltnak tartotta. A többlet szállítására eső többletköltség vonatkozásában a szakértő szintén akként nyilatkozott, hogy bontási terv hiányában, az üzemelő kórház területén előzetes feltáró bontások elvégezhetetlensége miatt és a munkaterület pontos lehatárolásának elmaradása következtében a teljes rekonstrukció során keletkező törmelék mennyisége a szerződéskötéskor semmiképpen nem volt előre látható, az elszállított törmelék mennyisége azonban az építési napló alapján egyértelműen, napi bontásban nyomon követhető, a naplóban rögzített mennyiségekre a megrendelő egyetlen alkalommal sem tett elutasító megjegyzést, így a szakértő az építési, bontási törmelék építési napló alapján megállapítható 3058 m³ mennyiségének, illetve az ajánlati költségvetésben szereplő 2000 m³ mennyiségnek a különbözetében 1058 m³ mennyiségben elfogadta a többletmunka mennyiségét, illetve összehasonlító adatok felhasználásával indokoltnak találta a felperes ajánlati költségvetésében szereplő 7246,4 Ft/m³ költséget.

A felperes a végleges keresetében 22 544 880 Ft megfizetésére kérte I. r. és II. r. alperes kötelezését egymás között egyenlő arányban. A tőkeösszegeből 12 608 844 Ft-ot vállalkozói díj, 2 238 028 Ft-ot pótmunkadíj, 7 698 008 Ft-ot pedig többletmunka miatt felmerült költség címen érvényesített. Kérte továbbá az alperesek kötelezését 2015. december 19. napjától kezdődően a Ptk. 6:155. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamat, valamint 49 792 Ft behajtási költségátalány és 1 613 980 Ft pert megelőző költség megfizetésére, melyből 369 000 Ft a T. eljárási díja, 728 980 Ft a pert megelőzően felmerült ügyvédi munkadíj, 480 000 Ft a közjegyzői nemperes eljárásban kifizetett szakértői díj, 36 000 Ft pedig közjegyzői díj. A perrel felmerült költségei; így 353 292 Ft eljárási illeték, illetve a felperes és a jogi képviselője között létrejött ügyvédi megbízási szerződésben kikötött megbízási díj, valamint a felperesi jogi képviselő készkiadásainak a megtérítésére is igényt tartott (azzal, hogy az ügyvédi munkadíj költségét összesen bruttó 2 382 520 Ft-ban, a jogi képviselő utazással felmerült készkiadásait összesen 212 918 Ft-ban határozta meg).

A felperes megtámadta az alperesek, mint megrendelők által aláírt szerződésekhez alkalmazott Általános Szerződési Feltételeinek (ÁSZF) 6.7., 8.4. és 7.9. pontját, mivel a 6.7.-es pont a késedelmi kamat mértékét a jóhiszeműség és tisztesség követelményeinek megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára állapította meg a mindenkori jegybanki alapkamatnak megfelelő összegben. Az ÁSZF 8.4. pontja a 7.9. ponttal összefüggésben a megrendelőnek egyoldalú döntési jogkört ad arra, hogy külön szerződésmódosítás nélkül is, a bárkinek felróható késedelem esetén alvállalkozója költségére vonjon be más vállalkozót vagy, alkalmazzon más jogkövetkezményt, az ÁSZF 7.9. pontja pedig ez esetre egyoldalú beszámítási jogot biztosít, amellyel a fővállalkozó szerződésmódosítás nélkül is képes a kikötött átalánydíj beszámítás útján történő csökkentésére.

A keresete alapjául szolgáló tények körében előadta, hogy 2015. február 25. napján kötötte meg a perbeli alvállalkozói építési kivitelezési szerződést az I. és II. r. alperesekkel, mint fővállalkozókkal. A felperes a részszámlák körüli elszámolási vita miatt a T.-hez fordult, ebben az ügyben készült az ...-os számú vélemény. Ezt követően a fővállalkozók a végszámlához kapcsolódó teljesítésigazolást is szerződésellenesen állították ki, ugyanakkor vitatták a felperes pótmunka igényét, és az előre nem látható többlet sitt elszállításának költségét. Emiatt a felperes ismét a T.-hez fordult. A T. ...-as ügyszámon teljesítésigazolást adott ki az ügyben. A felperes a teljesítésigazolás kiadását a szerződés szerint fennmaradó 10 343 160 Ft összegű végszámlával összefüggésben, illetve 2 265 684 Ft összegű teljesítési garancia miatt kérte. Az alperesek által 2015. november 19-én kiállított teljesítésigazolásban 0 Ft összeg szerepel, mivel az alperesek más vállalkozó által elvégzett munka levonása címén, illetve késedelmi kötbér címén igényt érvényesítettek a felperessel szemben.

A felperes előadta, hogy a tényszerűen felmerült legalább 130 napos késedelem nem a felperesnek volt felróható, hanem a fővállalkozók nem biztosították a felperesi munkavégzés feltételeit (munkaterület közműveinek elzárását, megnyitását, a zavartalan használat biztosítását stb.) illetve a felperes csak kivitelezési és felmérési terveket kapott, külön kérés ellenére nem készült a bontáshoz, illetve a más vállalkozó által végzett kapcsolódó tevékenységhez organizációs terv (ez különösen indokolt lett volna, mert a bontás üzemelő kórház területén zajlott).

További probléma volt a fővállalkozók vagy más alvállalkozók által végzett munkaterületen kívüli munkák, illetve az előírt technológiai idő kivárása. A fővállalkozók kötelezettsége lett volna a Ptk. 6:241. §-a alapján munkavégzésre alkalmas állapotban a felperes rendelkezésre bocsátani a munkaterületet a szerződés 3.0. pontjában meghatározott ütemezés szerint. A fővállalkozók azonban a munkaterületet sokszor csak részben és nem megfelelő mennyiségben tudták átadni, illetve többlet és pótmegrendelésekkel nehezítették a szerződés eredményes teljesítését, ugyanakkor a vállalási határidőt nem engedték módosítani az egyes részteljesítések leigazolását, illetve a részszámlák megfizetését is késedelmesen teljesítették 10%-os teljesítési garancia levonásával. Ezt az összesen 2 265 684 Ft összeget a végszámlával egyidejűleg kellett volna átutalni az alpereseknek, ezen túlmenően azonban a végszámlából 3 415 686 Ft-ot más vállalkozó által elvégzett munka címén is levontak. Mivel a felek fix átalánydíjas, fixáras szerződést kötöttek, ilyen levonást csak a szerződés módosítása esetén alkalmazhattak volna.

A felperes a szerződés szerinti műszaki tartalmat teljesítette, sőt jelentős többlet sitt elszállítását is elvégezte, amit a T. szakvélemény is alátámaszt. Az előre nem látható többletmunka költségigénye 7 698 008 Ft volt.

A felperes pótmunkát is végzett. A munkaterület határát a felek a szerződéshez csatolt műszaki tartalomban határozták meg. Az ezen kívüli területen külön kimutatás szerinti végzett munkák értéke 2 238 028 Ft, ezen munkák nélkül az épület rendeltetésszerű használatra alkalmas megvalósítása nem történhetett volna meg, ezért a felperes ezeket a feladatokat külön megrendelés nélkül is köteles volt elvégezni.

A T. ...-as számú szakvéleménye alátámasztja a szerződéses végszámla és a teljesítésgarancia teljes összegét 12 608 844 Ft összegben, a szakértői szerv azonban hangsúlyozta, hogy hatáskör hiányában nem vonhatta le és nem vizsgálhatta a kötelezett által hivatkozott állítólagos kötbért, illetve szintén nem vizsgálhatta a felperes által előterjesztett pótmunka igényt. Ezek megállapítására a felperes közjegyzői nemperes eljárásban kérte igazságügyi szakértő kirendelését.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az ÁSZF megtámadására irányuló kereseti kérelem vonatkozásában a megtámadás elkészttségére hivatkoztak, mivel a Ptk. 6:89. §-ának (3) bekezdése szerint a megtámadás határideje a szerződés megkötésétől számított 1 év. A felek között a szerződés 2015. február 25-én jött létre, így a felperes által 2016. augusztus 4-én előterjesztett megtámadás iránti kereseti kérelem elkésztett.

A megtámadás érdemében annak megalapozatlanságára hivatkozva előadták, hogy az ÁSZF 8.4. pontja lényegben az alpereseknek a felperes előzetes szerződésszegésével kapcsolatos jogait szabályozza a Ptk. 6:151. §-ával illetve 6:159. §-ával egyezően, az ÁSZF 7.9. pontja pedig a Ptk. 6:49. §-ának megfelel. A Ptk. 6:102. § (4) bekezdése szerint nem minősül tisztességtelennek az általános szerződési feltétel, ha azt jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg. Az ÁSZF 6.7. pontjával kapcsolatban pedig a jogszabályhely felhívásán kívül a felperes semmilyen indokot nem jelölt meg arra vonatkozóan, hogy az miért ütközik a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe és miért biztosít egyoldalú előnyt az alperesek részére ez a rendelkezés.

A T. szakvéleményével kapcsolatban az alperesek előadták, hogy az építmények tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetről és egyes törvényeknek az építésügyi láncartozások megakadályozásával, valamint a késedelmes fizetésekkel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi XXXIV. törvény (TSZSZ tv.) 6. § (2) bekezdése értelmében a T. hatásköre csak az ott meghatározott tárgykörre terjed ki. A felek között azonban komplex elszámolási vita van, amelyek tárgyát képezi az elvégzett munkákon kívüli felperesi pótmunka, a többletmunkával kapcsolatos igény, késedelmi kamatkövetelés és az ezzel szemben beállított alperesi igények (bevont alvállalkozó díja, késedelmi kötbér). A T. szakvéleményének alapja nem a felperes tényleges teljesítése volt, hanem kizárólag egy erre irányuló szerződésmódosítás hiánya miatt hagyta figyelmen kívül a külső vállalkozó díjával kapcsolatos elszámolást.

A pótmunkával, illetve a többlet szállítási költséggel kapcsolatban pedig azt rögzítette a T. szakvéleménye, hogy csak egy bizonyítási eljárásban tisztázható az igény megalapozottsága.

Az alperesek álláspontja szerint a felperes által csatolt T. szakvélemény egyetlen felperesi kereseti igény alátámasztására sem alkalmas, miután a felek által vitatott kérdések a T. kompetencián kívül estek, így a felperes keresete csak formailag felel meg a Pp. 386/O. §-ának, azonban nem mentesíti a felperest a bizonyítás Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti terhétől.

A felperes által közjegyző előtt kezdeményezett szakértői bizonyítással kapcsolatban az alperesek észrevételezték, hogy közjegyzői előzetes bizonyítás elrendeléséről nem kaptak értesítést, a per folyamatban léte alatt pedig az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény 17. § (2) bekezdése értelmében nincs helye előzetes bizonyításnak.

Előadták továbbá, hogy a felperes a pótmunka díj, illetve többletmunkával kapcsolatos költségigényét elsősorban arra hivatkozva érvényesíti, hogy a szerződés tárgya nem került megfelelően meghatározásra, emiatt őt általa előre nem látható mértékben többlet sitt szállítási kötelezettség terhelte.

Álláspontjuk szerint a felperes ezen előadása megalapozatlan, mivel a szerződés 10.1. pontja tartalmazza, hogy az alperesek a felperes rendelkezésére bocsátották a teljes kiviteli tervdokumentációt, amelyet a felperes a helyszínen a szükséges mértékben megismert, és így minden kapcsolódó szakág igényével tisztában van. A kivitelezés az átadott tervekkel, műszaki leírásokkal, előírásokkal összhangban készül, a 10.3. pont szerint az ellenérték az egyeztetett műszaki tartalom (kiviteli tervek) alapján kalkulált prognosztizált egyösszegű fix vállalási ár. A keresetlevél mellékleteként csatolt átvételi elismervény tanúsága szerint a felperes átvette a kiviteli tervdokumentációt, ami minden szükséges adatot tartalmazott, illetve a keresetlevél mellékletét képezi a „műszaki tartalom meghatározása, árajánlat” című dokumentum.

A szerződés részét képező ÁSZF 4.1.1. pontja akként rendelkezik, hogy a kivitelezés megkezdése előtt a kivitelező feladata a tervek felülvizsgálata és a szükséges részletezettségű kiviteli és gyártmánytervek elkészítése, tervezői jóváhagyatása és a megrendelőnek történő átadása 4 példányban a 3. pontban rögzített határidők betarthatóságának megfelelően. Amennyiben tehát további terv lett volna szükséges a munka elvégzéséhez, azt a felperesnek kellett volna biztosítania. Az átadott tervekkel kapcsolatban pedig az ÁSZF 9.5. pontja szerint a felperest ellenőrzési és

jelentési kötelezettség terhelte, ugyanis ezen rendelkezés szerint minden átadott dokumentumot a kézhezvétel után szakmai és műszaki teljesség és helyesség tekintetében ellenőriznie kellett és az ellenőrzés során megállapított pontatlanságokat 10 napon belül jelentenie kellett a megrendelőnek. Az ellenőrzési és jelentési kötelezettség elmulasztásából adódó károk pedig az ÁSZF ezen rendelkezése értelmében a felperest terhelik. Az alperesek szerint megalapozatlan a felperes azon hivatkozása is, hogy nem kapott organizációs tervet, ugyanis az ÁSZF 9.8. pontjának (2) bekezdése értelmében a kivitelező felperes kötelezettsége volt a megrendelővel, tehát alperesekkel egyeztetett organizációs terv elkészítése.

A felperes által állított akadályoztatással kapcsolatban az alperesek előadták, hogy semmilyen körülmény nem akadályozta a felperes folyamatos munkavégzését, a szerződés módosítását nem kezdeményezte a teljesítési határidő tekintetében, a teljesítési határidő lejártát követően pedig kötelezett késedelem állt fenn, ami miatt az akadályoztatás fogalmilag kizárt. A felperes által becsatolt összeállítás semmilyen akadályoztatás bizonyítására nem alkalmas.

A pótmunka díjra, illetve a többletmunka költségigényére vonatkozóan a Ptk. 6:245. §-ára, illetve az építőipari-kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) kormányrendelet 2. §-ára és a 3. § (8) bekezdésére hivatkozott. A többletmunka költségigényével kapcsolatban az előbbi törvényi rendelkezéshez kapcsolódó kommentárta utalt, amely szerint az általános díjon felül csak olyan költségek követelhetők, amellyel a vállalkozó az eset körülményeire, a felmerülő munkatétel természetére, nagyságrendjére, költségvonzatára figyelemmel a szerződéskötéskor kellő gondosság mellett sem számolhatott. A kommentár szerint ilyen körülménynek minősül különösen, ha a szerződés teljesítése során természeti vagy építészeti érték kerül elő, amelynek megóvása a kivitelező feladata.

A felperes által a pótmunka díj és többletmunka költségigénnyel kapcsolatban elkészített felmérési naplók utólagosan előállított egyoldalú nyilatkozatnak minősülnek. A felperes által becsatolt „teljesített elszállítás mennyiségi kimutatása” és „lerakóhelyi mérlegjegy összesítők” alkalmatlanok bármilyen igény alátámasztására, mivel nem tartalmazzák a megrendelő által leigazolt szállítójegyeket és nem azonosítható be azokból, hogy milyen munkához tartozó, milyen anyagot, honnan és hová szállítottak.

A bevont alvállalkozó költségével kapcsolatban az alperesek előadták, hogy az ÁSZF 8.4. és 7.9. pontjai feljogosították őket a felperes előzetes szerződésszegése esetén külső vállalkozó bevonására és költségeinek érvényesítésére a felperessel szemben.

A szerződés 4.0. pontja szerint a I/1. ütemhez tartozó 4. emeleti bontást a felperesnek 2015. március 16. napjáig, a I/3. ütemhez tartozó 5. emelet bontását 2015. március 31. napjáig kellett volna elvégezni. Mivel a felperes sem a 4., sem az 5. emelet bontását nem végezte el az előbbi határidőkön belül, az alperes kénytelen volt bevonni a L-K. Kft.-t, és a 4., 5. emeleti munkák felperes által el nem végzett részét a céggel elvégeztetni. Emiatt került sor 3 415 686 Ft levonására a teljesítésigazolásban.

A kötbér igénnyel kapcsolatban az alperesek előadták, hogy a szerződés 4.0. pontja szerint a befejezés véghatárideje 2015. július 12-e volt, ehhez képest a felperes 2015. november 30-án visszamenőlegesen naplóbejegyzés útján készre jelentette a munkát, az alperesek pedig az együttműködési készségük jeleként a készre jelentést elfogadták, az alapján a műszaki átadás-átvételt megtartották, és 2015. december 4. napján lezárták. Ennek megfelelően a felperes a szerződéses határidőhöz képest legkevesebb 153 napot késett, de sem a felelős műszaki vezetői nyilatkozatot, sem az építési hulladékokkal kapcsolatos okiratokat nem adta át az alperesek részére az ÁSZF 10.48. pontjának rendelkezései ellenére, így a felperes ténylegesen jelenleg is késedelemben van. A felperes késedelmét megállapítható, a késedelmét pedig a felperes kimenteni nem tudta. A felperes a keresetlevélben maga is említette, hogy a felek a szerződést két ízben módosították, egyik szerződésmódosítás sem érintette azonban a teljesítési határidőt. A

BH1986.286. és a BH2006.50. számú eseti döntések szerint a vállalkozó a késedelmének kimentése céljából nem hivatkozhat sikeresen olyan akadályokra, amelyek a szerződésmódosítás előtt merültek fel, és amelyekre tekintettel a szerződésmódosítás kapcsán a teljesítési határidő meghosszabbítását nem kezdeményezte.

Az alperesek álláspontja szerint a felek közötti elszámolás megtörtént, a 33 000 000 Ft összegű teljes vállalkozói díjból a felperes által is elismerten kifizetésre került 19 671 800 Ft. A felperesnek járó összegből pedig le kell vonni a 2 265 684 Ft összegű teljesítési visszatartást, az 1. és 2. szakaszszámlánál jutó 719 356 Ft megrendelői szolgáltatást, illetve a végteljesítésre jutó 219 947 Ft megrendelői szolgáltatást, valamint a külső vállalkozó bevonásának 3 415 686 Ft összegű költségét, illetve a 6 927 474 összegű kötbért. Ennek megfelelően a teljes szerződéses összeg elszámolása megtörtént. A felperes pótmunka díj és többletmunkával összefüggő költségigénye megalapozatlan, fizetési késedelem hiányában felperes késedelmi kamat követelése és behajtási költségátalányra vonatkozó igénye sem foghat helyt.

A teljesítési visszatartás esedékességével kapcsolatban az alperesek az ÁSZF 6.6. pontjára hivatkoztak, és előadták, hogy a felperes a végszámláját egyelőre nem küldte meg.

A közjegyző előtti nemperes eljárásban készült szakértői véleménnyel kapcsolatban az alperesek előadták, hogy az nem minősül a Pp. 183/A. § (2) bekezdése szerinti bizonyítási eszköznek, mivel az adott esetben a közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény 25. § (2) bekezdése értelmében a kirendelésre kerülő szakértő személyéről a fél meghallgatása nélkül kellett volna a közjegyzőnek döntenie, ezzel szemben a kirendelő végzés két helyen is rögzíti, hogy a közjegyző a kérelmező kérésének megfelelően szakértőként rendelte ki Dr. T.E. igazságügyi szakértőt. Mivel a szakértő - az előbb hivatkozott jogszabályi rendelkezéssel ellentétesen - a felperes kérésének megfelelően került kijelölésre, a szakvélemény nem értékelhető a Pp. 183/A. § (1) bekezdés szerinti szakvéleménynek.

Az alperesek hivatkoztak a szakértő elfogultságára, és kérték az általa készített szakvélemény kirekesztését a bizonyítékok közül. Becsolták a szakértő ... adatlapját, amely szerint a felperesi képviselő és a szakértő társszerzője a K...című kézikönyvnek (F. M. K. Kft.), továbbá a M..... 2013 jegyzetnek, a M....Magazinnak, a F.... szemináriumának, továbbá társelőadói voltak az E..... Szakmai Napok konferenciasorozat ... megyei előadásainak, illetve az ugyanezen a címen ... megyében tartott előadásoknak. Mindezek alapján - az alperesek álláspontja szerint - megállapítható, hogy a felperesi jogi képviselő és a szakértő tartós szakmai kapcsolatban állnak egymással.

Az alperesek a szakértői vélemény megalapozatlanságára is hivatkoztak, mivel a szakértő a szakvéleményét kizárólag a felperes által rendelkezésre bocsátott iratok alapján készítette el miközben a T. ugyanezen iratok alapján azt állapította meg, hogy ezzel kapcsolatban további bizonyításra van szükség, Dr. T.E. szakértő ugyanezen dokumentumok alapján szakértői véleményt adott a pótmunkákra vonatkozóan annak ellenére, hogy az alperes nem adott megrendelést semmilyen pótmunkára, a felek nem állapodtak meg pótmunka végzésében, az alperes semmilyen pótmunka elvégzését nem igazolta le, ilyen munka elvégzését egyéb dokumentum sem támasztotta alá. A felek szerződése tartalmazta a felperesi pótmunka kimutatásban szereplő munkákat, így azok nem minősülnek pótmunkának. A szakértő mégis megalapozottnak ítélete a pótmunka igényt annak érdemi vizsgálata nélkül.

Az alperesek arra is hivatkoztak, hogy a felperesi építési naplóból megállapítható, dokumentáltan elszállított silt mennyiség a szerződés szerinti mennyiségnek felel meg, annak összege a felperes és a szakértő állításával ellentétben 2040 m³. A felperes által a lerakóhelyre szállítás bizonyítására becsolt iratok a felperes által megjelölt mennyiséget nem támasztották alá, a szakértő mégis megállapította a felperes által érvényesített mennyiség jogosságát.

Sérelmezték az alperesek azt is, hogy a szerződés szerint a bontási feladat meghatározására a felperes által átvett kiviteli és felmérési tervek szolgáltak, illetve a felek a bontási feladatot az „A

szárny rekonstrukciójához kapcsolódó bontási és földmunkák kivitelezése kompletten" körülírással határozták meg. Amennyiben a „kompletten” kifejezés a felperes számára nem volt értelmezhető, a felperesnek részletterveket kellett volna elkészítenie a szerződés szerint. A szakértő mégis szűkítően értelmezte a feladatot és azt állapította meg, hogy bontási terv hiányában csak az ajánlati költségvetésben található tételek tartoznak a felperes feladatához. A szakértő ezen álláspontja azonban megalapozatlan, mert a felek átalánydíjban állapotodtak meg és a költségvetés csak a felperes kalkulációjának alapja volt, másrészt a Ptk. 6:123. §-a értelmében a szerződés rendeltetéséből kell kiindulni a műszaki tartalom meghatározásánál. Amennyiben a szerződés műszaki tartalmának értelmezésével kapcsolatban a felperesnek kétségei voltak, úgy az ÁSZF 4.1.1. pontja értelmében neki kellett volna részletterveket elkészítenie.

Sérelmezték továbbá, hogy a közjegyzői eljárásban feltett kérdések közül kettő jogkérdésre vonatkozott, ami ellentétes az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény 7. § (6) bekezdésével. A szakértő a megállapításai során figyelmen kívül hagyta a 191/2009. (IX.15.) kormányrendelet tervekkel kapcsolatos előírásait, a felek szerződésének részét képező ÁSZF-nek a tervekkel, továbbtervezéssel, közbenső szerződésszegés esetén külső alvállalkozó igénybevitelével kapcsolatos rendelkezéseit, illetve a felperes által vezetett építési napló adatait, így a rendelkezésre álló adatokból téves következtetéseket vont le.

Az elsőfokú bíróság a keresetet részben találta megalapozottnak.

Ítéletének jogi indokolása szerint a szerződés részévé vált ÁSZF megtámadásával kapcsolatos kereset a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:89. § (3) bekezdése értelmében elkésett. A megtámadás joga a szerződés megkötésétől számított 1 éves határidőn belül, a másik félhez intézett jognyilatkozattal vagy közvetlenül bíróság előtti érvényesítéssel gyakorolható. A felek a szerződést 2015. február 25-én kötötték. A felperes a megtámadási jogot csak a perben, a bíróságra 2016. augusztus 4. napján érkezett beadványában gyakorolta, ezért a bíróság a megtámadás megalapozottságát érdemben nem vizsgálta.

A jelen perben alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.) 386/O. §-a szerint „A pertárgy értékétől függetlenül kiemelt jelentőségű pernek minősül a tervezési, építési, kivitelezési szerződés teljesítéséből eredő díjkövetelés érvényesítése iránt - hatáskörtől függően járásbíróság vagy törvényszék előtt - indított olyan per, amelyben a felperes az érvényesíteni kívánt jog alapjául a T. szakvéleményére hivatkozik. A felperes a keresetét részben a T. szakvéleményére alapozta, ezért a perre - az 1952. évi Pp. XXVI/A. fejezetében foglalt eltérésekkel - a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó XXVI. fejezet szabályait kell alkalmazni.

Az 1952. évi Pp. 386/J. §-a szerint a kiemelt jelentőségű perekben a bíróság nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni. A feleket azonban ezekben a perekben is terheli az 1952. évi Pp. 3. § (3) és 164. § (1) bekezdésében, illetve az anyagi jogi szabályokban meghatározott körben a bizonyítási kötelezettség.

Az alperesek a 2015. november 19-én kiállított teljesítésigazolásban nem tették vitássá a 2. szakasz teljesítését, a vállalkozói díjjal szemben azonban beszámították a más vállalkozó igénybevitelének költségét, illetve kötbér követelésüket. Szintén nem voltak vitatottak a részszámlákhoz kapcsolódó teljesítések, amelyek ellenértékéből az alperesek a szerződés rendelkezéseinek megfelelően visszatartották a 10%-os teljesítési garanciát. A T. ezen két összeg, a végszámla, illetve a teljesítési garancia összege vonatkozásában állította ki a teljesítésigazolást.

A kötbér vonatkozásában a teljesítésigazolás alapján a felperes objektív késedelme megállapítható volt. A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:186. § (1) bekezdése szerint „A kötelezett pénz fizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, megszegi a szerződést. Mentessül a kötbérfizetési kötelezettség alól, ha szerződésszegését kimenti.

"A régi Ptk. 246. § (1) bekezdésének a jelenlegihez hasonló szabályai alapján kialakult bírói gyakorlat szerint a kötbér fizetését vállaló kötelezett felróhatóságát nem a jogosultnak kell bizonyítania, hanem a kötelezett mentheti ki magát a kötbér felelősség alól. (BH2015.224., Kúria Pfv.V.22.466/2016/14.) A felperes tévesen hivatkozott arra, hogy a késedelem felróhatóságát az alpereseknek kellett volna bizonyítania. Ezzel szemben a felperes becsatolta a közjegyző által kirendelt Dr. T.E. igazságügyi szakértő szakvéleményét. A kirendelés iránti kérelemben a felperes azt a kérdést tette fel a szakértőnek, hogy vizsgálja meg a felperes által készített kimutatást, vesse össze az építési napló adataival és állapítsa meg, hogy figyelemmel a munkavégzés körülményeire, a megrendelői utasításokra megállapítható-e kötbér alapot képező, tehát kizárólag a felperesnek felróható késedelmes teljesítés. Erre a kérdésre a szakértő azt a választ adta, hogy kötbéralapot képező, tehát kizárólag a kérelmezőnek felróható késedelmes teljesítés a megvizsgált, rendelkezésre álló kivitelezési dokumentumok alapján nem állapítható meg.

A szakértő a szakvéleményét kizárólag a felperes által átadott kivitelezési dokumentumok, építési napló, illetve a felperes által készített kimutatás alapján készítette el. Ezek alapján azt állapította meg, hogy a 2015. március 2-a és 2015. november 11-e közötti időszakban 121 olyan munkanap volt, melyeknél a naplóbejegyzések tartalma lehetővé teszi a létszám alakulásával, a végzett munkákkal, illetve a kivitelezői és beruházói bejegyzésekkel kapcsolatos elemzést. Ezen időszak alatt 43 naplóbejegyzés történt, amely a munkaterület teljes vagy részleges hiányáról, tervhianyáról, megrendelői utasítások hiányáról, más kivitelezők munkájával kapcsolatos térbeli és technológiai időbeli akadályoztatásokról szól, ezzel szemben a megbízó 5 alkalommal jegyzett be a létszám fokozására és a munkavégzés gyorsítására vonatkozó felszólítást.

A szakértői vélemény ebben a formában hiányos, mivel kizárólag a felperes által rendelkezésre bocsátott anyagok alapján készült, kizárólag a felperes naplóbejegyzéseit vette figyelembe, nem adott azonban magyarázatot arra, hogy a 43 naplóbejegyzés miként alkalmas a teljes késedelem idejére a felperes kimentésére. Nem állt a szakértő rendelkezésére a per teljes anyaga, a szakértő nem nyilatkozott az alperesek által hivatkozott, a szakértő által nem vizsgált naplóbejegyzésekre. A felperes a hiányosságok ellenére a szakértői vélemény kiegészítését nem kérte. A kötbérfelelősség alóli kimentés körében a bizonyítási kötelezettség a felperest terhelte. A szakértői vélemény hiányainak pótlása a felperes érdekében állt, ilyen tartalmú indítványt azonban nem tett, annak költségeit nem előlegezte, így a bíróság a szakértői véleményt nem találta alkalmasnak a kötbérfelelősség alóli kimentésre.

Az alpereseket terhelte a bizonyítási kötelezettség a más vállalkozó igénybevételével felmerült költséggel összefüggésben. Az alperesek által becsatolt vállalkozási szerződés szerint 2015. március 23-án kötöttek alvállalkozói építési kivitelezési szerződést a L-K. Kft.-vel a perbeli épület „4., 5. emelet bontási munkák kivitelezése kompletten” tárgyában nettó 2 917 112 Ft vállalkozói díj ellenében. Annak megállapításához, hogy ténylegesen milyen értékű munkát végzett el a felperes helyett a L-K. Kft., további bizonyítás lett volna szükséges. Az építési főnapló alapján megállapítható, hogy a felperesi cég és a L-K-B. Kft. párhuzamosan végzett munkát, az alperesek által becsatolt bizonyítékok alapján azonban nem állapítható meg, hogy milyen értékű munkát végzett el a felperes helyett a L-K-B. Kft.

A pótmunka vonatkozásában a bizonyítási kötelezettség a felperest terhelte. A bíróság álláspontja szerint a szakértő szakvéleménye e vonatkozásban szintén hiányos, kizárólag a felperes által szolgáltatott adatok alapján készült. A felperest terhelte a bizonyítási kötelezettség arra vonatkozóan, hogy többletmunkával kapcsolatban olyan költsége merült fel, amely a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható. E vonatkozásban szintén szükséges lett volna a szakértői vélemény hiányosságainak a pótlása, amit a felperes szintén nem indítványozott, így a bíróság a felperes keresetét sem a pótmunka, sem a többletmunkával összefüggő költség vonatkozásban nem találta megalapozottnak.

A T. teljesítésigazolásában megjelölt 12 608 844 Ft összegű követeléssel szemben az alperesek a 2015. november 19-én kiállított teljesítésigazolásban a Ptk. 6:49. §-a alapján beszámítottak 6 927 474 Ft kötbér követelést. Nem bizonyították azonban, hogy a másik vállalkozó igénybevételével felmerült vállalkozói díjat beszámíthatták a felperes követelésébe, így ezen összeg, valamint a T. által szintén igazolt, a részszámlákhoz kapcsolódó teljesítési garanciák összegével egyező 2 265 684 Ft, összesen tehát 5 681 370 Ft erejéig a felperes keresete megalapozott. Az elsőfokú bíróság ennek a megfizetésére a Ptk. 6:238. §-a alapján, egymás között egyenlő arányban kötelezte az alpereseket, ezt meghaladóan pedig a felperes keresetét elutasította. A Ptk. 6:58. §-a alapján kötelezte alpereseket a szerződésben kikötött mértékű késedelmi kamat, továbbá - a 2016. évi IX. törvény alapján - az I. r. alperest a 111. és 152., II. r. alperest pedig a 112. és 151. számú részszámlák után behajtási költségátalány megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság a perköltség viseléséről az alábbiak szerint rendelkezett.

A felperes a 22 544 880 Ft összegű kereseti kérelemhez képest 5 681 370 Ft erejéig, 25%-ban pernyertes, ezt meghaladóan pervesztes. A felperes a perrel összefüggésben a pert megelőző költségként jelölt meg 369 000 Ft T. eljárási díjat, 728 980 Ft pert megelőző ügyvédi munkadíjat, a közjegyzői nemperes eljárásban felmerült 480 000 Ft szakértői díjat és 36 000 Ft közjegyzői díjat, összesen 1 613 980 Ft költséget, a perrel összefüggésben 2 382 520 Ft ügyvédi munkadíjat és 212 918 Ft ügyvédi készkiadást, továbbá az alperesekkel szemben kezdeményezett biztosítási intézkedés 126 088 Ft illetékét és 196 066 Ft eljárási költségét, valamint a peres eljárás 1 353 292 Ft illetékét.

Az 1952. évi Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a pernyertesség pervesztesség arányának, illetve a felek által előlegezett költségek figyelembe vételével határozott a perköltség viseléséről. A felperes által a jogi képviselőjével kötött ügyvédi megbízási szerződés alapján igényelt pert megelőző 728 980 Ft, illetve a perrel összefüggő 2 382 520 Ft ügyvédi munkadíj, valamint 212 918 Ft készkiadás, összesen 3 324 418 Ft ügyvédi költség 25%-a 831 105 Ft. Az alperesek pernyertessége, 16 863 510 Ft figyelembe vételével a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) és b) pontja, valamint 4/A. § (1) bekezdése alapján megállapítható ügyvédi munkadíj 896 499 Ft. A két összeg különbözete 65 394 Ft ezen összeget levonva a felperes előbbieken részletezett illeték, közjegyzői díj és szakértői díj költségének a felperes pernyertességére jutó részéből, 885 000 Ft-ból, a különbség 819 606 Ft, melynek megfizetésére a bíróság egyenlő arányban kötelezte I. r. és II. r. alpereseket. A perköltség számítása során figyelmen kívül hagyta a biztosítási intézkedéssel összefüggő költséget, mivel a biztosítási intézkedés a pertől független, önálló végrehajtási eljárás.

Az elsőfokú bíróság rögzítette továbbá, hogy a Dr. T.E. igazságügyi szakértővel szemben az alperes által előterjesztett elfogultsági kifogást „az alperes által megjelölt körülmények alapján” nem találta megalapozottnak, és elutasította, és ugyancsak elutasította a közjegyzői eljárás során beszerzett Dr. T.E. szakértőtől származó szakértői vélemény formai ok miatt történő kizárásra vonatkozó indítványát is.

A felperes a pontosított fellebbezésében elsődlegesen - tartalma szerint - az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatásával az alpereseknek a főkövetelés tekintetében a keresete szerinti egyetemleges marasztalását, és a 49 792 Ft behajtási költségátalány megfizetésére kötelezését is, továbbá az általuk megfizetendő perköltségnek 1 613 980 Ft pert megelőző, és 2 917 592 Ft elsőfokú eljáráshoz kapcsolódó összegre történő felemelését kérte.

Másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére, és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítására irányult.

Kérte az alpereseknek 1 349 081 Ft fellebbezési illetékből és 533 400 Ft ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltség egyetemleges megfizetésére kötelezését is.

Az ítélet „eljárásjogi megalapozatlanságát” eredményező eljárási szabálysértésként hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.) 386/T. §-a ellenére nem rendelte el az ítéletének az előzetes végrehajthatóságát.

Lényeges eljárási szabálysértésnek tartotta azt, hogy az elsőfokú bíróság - az 1952. évi Pp. 178. § (4) bekezdésében írt kötelezettsége ellenére - az alperes szakértő kizárására tett indítványáról alakszerű végzést nem hozott. Érvelése szerint ennek azért van a jelen esetben az ügy érdemére kiható jelentősége, mert emiatt sem a felperes, sem a kizárási indítványt tevő alperes nem került abba a helyzetbe, hogy a vitathatatlanul szükséges szakértői bizonyítás körében indítványait az 1952. évi Pp. 141. § (2) bekezdésében előírt módon és időben előterjessze.

Hivatkozása értelmében a szakértői vélemény a jelen perben a legfontosabb bizonyítási eszköz, amely meghatározza a kereseti kérelem elbírálásának a feltételeit. Ezért tette a felperes az alpereseknek a szakértő kizárására irányuló indítványára azt a nyilatkozatot, hogy amennyiben a bíróság T.E. szakértőt kizárja, és ezáltal szakvéleményét kirekeszti a bizonyítékok köréből, úgy „a szakvélemény tárgyát képező eredeti szakkérdésekre jelen peres eljárásban másik igazságügyi szakértő kirendelését” indítványozza.

Erre tekintettel megalapozatlannak tartotta az elsőfokú ítélet indokolásának azt a megállapítását, amely szerint „a felperest terhelte a bizonyítási kötelezettség arra vonatkozóan, hogy többletmunkával kapcsolatban olyan költsége merült fel, amely a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható, e vonatkozásban szintén szükséges lett volna a szakértői vélemény hiányosságainak a pótlása, amit a felperes szintén nem indítványozott.”

Előadása szerint ez a megállapítás azért is iratellenes, mert mind a II., mind a III. számú előkészítő iratában indítványozta igazságügyi szakértő kirendelését. Szerinte bírói mérlegelés kérdése, hogy mikor időszerű a szakértői bizonyítás felvétele. Mivel ebben a körben az elsőfokú bíróság sem a felperest, sem az alperest nem hívta fel nyilatkozattételre („hogy kíván-e eleget tenni korábbi indítványának”), a tényállás részben felderítetlen maradt.

Azt nem vitatta, hogy a bíróság az 1952. évi Pp. 386/J. §-a szerint a T. szakvéleményre alapított perben nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményéről a feleket előzetesen tájékoztatni.

Álláspontja szerint azonban ez nem terjed odáig, hogy a szakértői bizonyítás, vagy annak kiegészítése időszerűségének felmerülésekor a bizonyító felet sem kell megnyilatkoztatni korábbi, e körbe tett indítványai fenntartásáról.

Álláspontja szerint jelen esetben is, ha az elsőfokú bíróság eldöntötte, hogy a szakértőt nem zárja ki, másrészt megállapította, hogy a rendelkezésre álló szakvéleménye kiegészítésre szorulna, úgy a szakvélemény esetleges hiányosságait az 1952. évi Pp. 182. § (3) bekezdésében írt szabályok betartásával kellett volna pótolni.

Hivatkozott a Kúria gyakorlatára, amely szerint, amennyiben az elsőfokú bíróság elmulasztja a szakvélemény fogyatékoságainak az 1952. évi Pp. 182. §-ában írt fokozatosság megtartásával történő kiküszöbölését, és annak alapján hoz ítéletet, ez a mulasztás általában olyan lényeges eljárási szabálysértésnek minősül, amely az ítélet hatályon kívül helyezését vonja maga után.

A fellebbezés szerint az elsőfokú bíróság többszörösen megsértette az indokolási kötelezettségét is. Egyrészt akkor, amikor az ítéletében a szakértői bizonyításra vonatkozó indítvány mellőzésének, így a T. keretében eljáró tanács elnökének a személyes meghallgatására történő idézése mellőzésének az okát nem jelölte meg.

Másrészt azzal, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének az indokolása nem tartalmazza a felek indítványára kihallgatott tanúk vallomásának a mérlegelését annak ellenére, hogy „a sitt elszállításával kapcsolatos elszámolási vita tekintetében” meghallgatta B.S. ügyvezetőt és Sz.K. építésvezetőt is. Az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásában nem fejtette ki, hogy milyen ok miatt

nem vette figyelembe e tanúvallomásokat, amelyek egyébként a szakértői vélemény megállapításait is alátámasztották a felperesi állításokat illetően.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a III. számú előkészítő iratában tett indítványa ellenére nem hallgatta meg a T. eljáró tanácsának az elnökét, megsértve ezzel az 1952. évi Pp. 386/A. § (2) bekezdését.

Arra is hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértést követett el azzal, hogy a per eldöntése szempontjából releváns iratok beszerzését mellőzte.

E körben kiemelte, hogy a 2017. június 21-én kelt beadványában indítványozta az építési főnapló, a 2017. május 25-i tárgyaláson pedig Sz. A. tanú által jelzett kooperációs jegyzőkönyv becsatolását, az elsőfokú bíróság azonban az utóbbi indítványnak nem tett eleget, ítéletében sem adta indokát annak, hogy a tanú által jelzett, esetlegesen az alperes akadályoztatását igazoló kooperációs jegyzőkönyv becsatolását miért mellőzte.

Álláspontja szerint ezek az eljárási szabálysértések olyan súlyúak, amelyek a per érdemi kimenetelére, a tényállás felderítésére is kihatottak.

A felperes fellebbezési előadása szerint az elsőfokú bíróság a szakértői bizonyítással kapcsolatban elkövetett eljárási szabálysértések miatt téves következtetést vont le a bizonyítási teher kérdésében is. Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a felperes által csatolt T. szakértői véleménye és az előzetes bizonyítási eljárás keretében beszerzett igazságügyi szakértői vélemény is hiányos. A hiányosságokra azonban a felperes figyelmét nem hívta fel, amely miatt a felperesnek nem volt tudomása arról, hogy a szakértői vélemények nem alkalmasak a bizonyításra.

Azt nem vitatta, hogy az 1952. évi Pp. 386/J. §-a szerint kiemelt jelentőségű perekben a bíróság nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről és a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének a következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni. Szerinte azonban a polgári perrendtartás tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2009. (VI.24.) PK vélemény 7. pontja alapján az 1952. évi Pp. 386/J. §-ának szabályát nem lehet figyelembe venni abban az esetben, ha a szakértői bizonyítás szükségessége merül fel.

Utalt a polgári perrendtartás kommentárjára is, amely hangsúlyozza, hogy a szakértői bizonyítás szükségességéről való tájékoztatás a bíróság ezzel kapcsolatos kötelezettségének fontos eleme „tekintettel arra, hogy a bíróság tudja eldönteni, hogy meddig terjed a szakértelme, és mikortól szükséges szakértő igénybevétele, amely kiemelt jelentőségű perben a bizonyítás központi kérdése lehet.”

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a 2018. február 1-jei tárgyaláson az I. és a II. r. alperest külön nyilatkoztatta a korábban előterjesztett igazságügyi szakértő kirendelésével kapcsolatos előadása fenntartásáról. Ezzel szemben a felperest nem nyilatkoztatta meg. „Mindezekből a felek téves következtetést vonhattak le a bizonyítási teher kérdésében is.”

érelmezte az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását, amely szerint a 2015. március 2. és november 11-e közötti időszakban megállapított 121 napos késedelem miatt a kötbérfelelősség alól magát eredményesen kimenteni nem tudta. Állítása szerint egyrészt a késedelemben való felróhatósága hiányát nem csupán - az elsőfokú bíróság által hiányosnak tartott - szakértői véleménnyel, hanem Sz.K. építésvezető és B.S. felperesi ügyvezető tanúvallomásaival is bizonyította.

Sérelmezte, hogy a tanúvallomásokkal kapcsolatban az ítélet nem tartalmaz indokolást annak ellenére, hogy a tanúk által előadottak alátámasztják a szakvéleményben foglaltakat.

Tévesnek tartotta, hogy az elsőfokú bíróság azt amiatt a „hiányossága” miatt nem fogadta el a felperes állítását igazoló bizonyítékként, mivel kizárólag a felperes által rendelkezésre bocsátott anyagok alapján készült, csak a felperes naplóbejegyzéseit vette figyelembe, az alperesek által

hivatkozott egyéb bejegyzéseket nem, és a szakvélemény e hiányosságait a felperes nem küszöbölte ki.

Szerinte az elsőfokú bíróság tévesen tekintette az építési naplót a felperes dokumentumának, az ugyanis - a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján - nemcsak a vállalkozó, hanem az építésen részt vevő más személyek bejegyzéseit is tartalmazza. A közjegyző által kirendelt szakértőnek az alapján készített szakvéleményét pedig az 1952. évi Pp. 183/A. § (2) bekezdése szerint a perben kirendelt szakértő által előterjesztett szakvéleménnyel azonos bizonyítékként, és nem pedig egy magánszakértő szubjektív állásfoglalásaként kellett volna figyelembe venni.

A felperes a szakértői bizonyításra vonatkozó tájékoztatási kötelezettség megsértésével indokolta a pótmunka ellenértékének megfizetése iránti kereseti kérelmét elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést támadó fellebbezését is. Érvelése szerint az elsőfokú bíróság megalapozatlanul utasította el a többletmunkadíj megfizetése iránti kereseti kérelmét is.

E körben arra hivatkozott, hogy a közjegyzői eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő véleménye alapján is az állapítható meg, hogy nem volt előrelátható az elszállítandó sít 50%-ot meghaladó mennyisége.

Hangsúlyozta, hogy az építési naplóban több alkalommal is jelezte az alperesnek, hogy a sít elszállítással kapcsolatos munkák nagysága meghaladja azt az értéket, amelyet a szerződésben vállalt. Az építési naplóban lévő bejegyzések utalnak arra, hogy az alperes ráutaló magatartással elfogadta az elvégzett munkákért fizetendő pótmunkadíjat.

A sít elszállítással kapcsolatos munkák elvégzését pedig nemcsak a közjegyző által kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye, hanem az általa megvizsgált fuvarlevelek, építési napló, a rendelkezésre álló hulladék nyilvántartólapok és lerakóhely igazolások is, mint okirati bizonyítékok alátámasztják. Az alperesnek ezzel szemben a vitatáson kívül ellenbizonyítása nem volt.

Az alperesek a fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet fellebbezett részének a helybenhagyását, és a felperes másodfokú perkoltségben való marasztalását kérték.

Arra hivatkoztak, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást teljes egészében felderítette, abból okszerű és jogszerű következtetést vont le, a megalapozott döntés megváltoztatására a fellebbezés hivatkozásai pedig nem alkalmasak.

Iratellenesnek tartották a felperesnek azokat a fellebbezési állításait, miszerint az elsőfokú bíróság a szakértő kizárása megtagadásának tárgyában nem hozott alakszerű végzést, azt, hogy a szakértői bizonyítással összefüggésben több ízben tett az elsőfokú bíróság által figyelmen kívül hagyott bizonyítási indítványt, és hogy az elsőfokú bíróságtól nem kapott megfelelő tájékoztatást a szükséges, őt terhelő bizonyítási kötelezettségre vonatkozóan.

A fellebbezésben írtakkal szemben állították, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást teljeskörűen, eljárási szabálysértés nélkül állapította meg, amelynek során a bizonyítékokat az 1952. évi Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően értékelte, és a 221. § (1) bekezdésében írt indokolási kötelezettségét sem sértette meg azzal, hogy a csak az általa relevánsnak tartott bizonyítékokat értékelte, nem pedig valamennyi, a felperes által az elsőfokú eljárás során csatolt iratot.

Kiemelték, hogy felperes - a fellebbezési okfejtésével szemben - a szakvélemény kiegészítését nem indítványozta. A szükséges kiegészítés nélkül pedig a szakvélemény - az elsőfokú bíróság által helyesen kifejtettek szerint - nem volt alkalmas a felperesi igények bizonyítására.

A szakértői vélemény hiányosságainak megjelölésével kapcsolatosan az elsőfokú bíróságot a jelen perben az 1952. évi Pp. 386/J. §-a szerint nem terhelte tájékoztatási kötelezettség a felperes irányában, a felperes által hivatkozott 1/2009. (VI.14.) PK vélemény alkalmazása pedig e jogszabályi rendelkezés értelmezésénél fogalmilag kizárt.

Az alperesek szerint az elsőfokú bíróság ítéletét nem teszi megalapozatlanná az sem, hogy Sz.K. és B.S. tanúvallomását nem vette figyelembe. Egyrészt azért, mert Sz.K., mint a felperes helyszíni képviselője, B.S. pedig, mint a felperes ügyvezetője a tanúvallomásukban „saját tevékenységeikre”

vonatkozóan tettek nyilatkozatot, ezért érdektelennek nem tekinthetők. A szakértői vélemény - felperes hibájából elmaradt - kiegészítése nélkül pedig a felperes képviselőjeként saját tevékenységükre vonatkozó tanúvallomásuk bizonyítékként a ...-i Ítéltábla Polgári Kollégiuma 2/2005. (II.C.54.) számú ajánlása szerint sem volt értékelhető.

Hivatkoztak arra is, hogy a felperesnek a nevezett tanúk vallomásával kapcsolatos fellebbezési hivatkozása azért sem lehet alkalmas az elsőfokú bíróság ítéletének kért megváltoztatására, mert az általuk előadottakat az alperesek mindvégig vitatták, az elsőfokú eljárás során szintén meghallgatott Sz.T. pedig a tanúvallomásában azokkal ellentétes nyilatkozatot tett.

A felperesnek az építési naplóval kapcsolatos fellebbezési okfejtését az alperesek azért tartották megalapozatlannak, mivel „az építési napló megállapításait úgy vette alapul a szakértő, hogy a kivitelezés során keletkezett egyéb bizonyítékokat nem értékelte, továbbá az alperes releváns építési naplók bejegyzéseit egyoldalúan figyelmen kívül hagyta”.

Utaltak arra, hogy a T. ... számú szakvéleménye 11. oldal második bekezdésében ugyancsak azért nem foglalt állást a felperes által hivatkozott pótmunka- és többletmunka teljesítésének a kérdésében, mert kétséget kizáró bizonyíték nem állt a rendelkezésére, és így ennek érdekében további bizonyítást tartott szükségesnek.

Az alperesek szerint a felperes a fellebbezésében alaptalanul hivatkozott a többletmunka iránti igényével kapcsolatban a bontási terv hiányára, és ezzel összefüggésben a többlet sitt mennyiségének előre nem láthatóságára. A közöttük létrejött alvállalkozási szerződésben a felek annak műszaki tartalmát egzakt módon meghatározták. Amennyiben a kivitelezéshez valamilyen további terv átadására lett volna szükség, úgy azt a szerződés részét képező ÁSZF 4.1.1. pontja értelmében a felperesnek kellett volna elkészíteni.

Az átadott tervekkel kapcsolatban pedig az ÁSZF 9.5. pontja szerint a felperest ellenőrzési és jelentési kötelezettség terhelte, amelynek elmulasztásából adódó minden esetleges kárért a felelősséget viselnie kell.

Ezen kívül hivatkoztak az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX.15.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdésének utolsó mondatára, és a Ptk. 1:4. § (2) bekezdésére is.

A felperes által előterjesztett bizonyítási indítványokkal kapcsolatban pedig az volt az álláspontjuk, hogy az adott esetben a felperesnek erre az 1952. évi Pp. 235. § (1) bekezdése alapján nincs jogszabályi lehetősége.

Az ítéltábla a 2018. március 14. napján kelt Gf.III.../2018/2. számú végzésével megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének az a rendelkezése, amelyekkel kötelezi az I. és II. r. alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg a felperesnek személyenként 2 840 685 Ft tőkét, és ezen összeg 2015. december 19. napjától a kifizetés napjáig járó, a jegybanki alapkamattal egyező késedelmi kamatát, előzetesen végrehajtható.

A felperes ezt követően, 2018. április 3. napján a Gf. 3. számú beadványában jelentette be, hogy a fellebbezését akként pontosítja, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének a keresete szerinti megváltoztatásával az I. és II. r. alperesek egyetemleges kötelezését kéri.

Az ítéltábla - mivel a felek a felhívására nem kérték az ügyben tárgyalás tartását - a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 629. §-a és 630. § (1) bekezdése szerint a jelen eljárásban még alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.) 256/A. § (1) bekezdés f) pontja és (4) bekezdése szerint a fellebbezést tárgyalás tartása nélkül bírálta el.

Ennek során az elsőfokú bíróság ítéletét - az 1952. évi Pp. 253. § (3) bekezdése szerint - kizárólag a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül, így fellebbezés hiányában nem érintette annak az alpereseket marasztaló, és a felek között 2015. február 25-én létrejött

alvállalkozói szerződés részévé vált, az alperesek által alkalmazott Általános Szerződési Feltételek tisztességtelenségének a megállapítására irányuló keresetet elutasító rendelkezéseit és indokolását.

Az ítéletábrának elsőként a felperes másodlagos - a hatályon kívül helyezésre irányuló - fellebbezési kérelmét kellett elbírálnia, amelynek jogszabályi alapját azonban nem jelölte meg.

Az ítéletábra a fellebbezés indokai alapján azt állapította meg, hogy a felperes az 1952. évi Pp. 252. § (2) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezési okra hivatkozott azzal, hogy az elsőfokú bíróság nem alakszerű végzéssel határozott a közjegyző által kirendelt igazságügyi szakértő perből való kizárása iránti alperesi kérelem, illetve a felperes nem teljesített bizonyítási indítványa tárgyában, továbbá, hogy a szükséges szakértői bizonyítás tekintetében nem tett eleget az őt ebben a körben - a per kiemelt jelentősége ellenére - terhelő, az 1952. évi Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségének, valamint, hogy az elsőfokú bíróság több vonatkozásban nem tett megfelelően eleget a 221. § (1) bekezdésében írt indokolási kötelezettségének.

A fellebbezése tartalma szerint ugyanakkor az 1952. évi Pp. 252. § (3) bekezdése alapján megalapozatlanság okából kérte a hatályon kívül helyezést arra hivatkozva, hogy a tényállás részben felderítetlen maradt, az elsőfokú bíróság hiányos tényállásra alapította a döntését, illetve a szükséges bizonyítást nem folytatta le az elvégzett pót- és többletmunkákért járó díj megfizetése iránti kereseti kérelme, valamint a kötbér fizetési kötelezettsége alóli kimentés tekintetében.

Az ítéletábra először azt vizsgálta, hogy az elsőfokú ítélet meghozatala során megállapítható-e olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely miatt az eljárás megismétlése, így az ítélet hatályon kívül helyezése szükséges. Az ítéletábra az alábbiakra volt figyelemmel.

Iratellenes a felperesnek az a fellebbezési előadása, miszerint az elsőfokú bíróság nem hozott a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt szakértő kizárásával kapcsolatos alakszerű végzést. Az ítéletábra megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a 2017. szeptember 22-én tartott tárgyalásról felvett I.G.../2016/44. számú jegyzőkönyvbe foglalt I. sorszámú végzésével Dr. T.E. igazságügyi szakértő kizárását megtagadta. Teljességgel megalapozatlanok ezért a felperesnek a kizárással kapcsolatos alakszerű végzés elmulasztásával megvalósított lényeges eljárási szabálysértésekre hivatkozó fellebbezési okfejtései.

Alaptalanul támadta a felperes az elsőfokú ítéletet arra hivatkozva is, hogy az elsőfokú bíróság a közjegyzői nemperes eljárásban beszerzett szakértői véleménnyel kapcsolatban több vonatkozásban is megsértette az 1952. évi Pp-nek a szakértői bizonyítást szabályozó rendelkezéseit, és a nem tett eleget az azzal összefüggésben a felperes felé fennállt tájékoztatási kötelezettségének sem.

Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy miután a felperes a keresetében az alperesekkel szemben a 2015. február 25. napján megkötött kivitelezési szerződésből eredő díjkövetelését érvényesítette, és azt a T. ... számú ügyben adott véleményére alapította, a jelen pert az 1952. évi Pp-nek a T. szakvéleményére alapított perekre vonatkozó XXVI/A. Fejezetében foglalt eltérésekkel, a kiemelt jelentőségű perek szabályait tartalmazó XXVI. Fejezete alapján kellett elbírálni, és csak az ezekben nem szabályozott kérdésekben lehetett az 1952. évi Pp. általános rendelkezéseit alkalmazni. Ezzel összefüggésben az ítéletábra mindenekelőtt azt rögzíti, hogy az 1952. évi Pp. 386/R. § (2) bekezdés második mondata kifejezetten kimondja, hogy a fél - ha a bizonyítás szempontjából szükségesnek látszik - a (T. szakvéleményére alapított) perben más szakértő kirendelését is indítványozhatja. Az 1952. évi Pp. 386/O. § rendelkezéseiből - a 386/A. §-ra is figyelemmel - az következik, hogy a bizonyítási eljárás során a szakértőkre vonatkozó általános szabályokat is alkalmazni kell ebben a pertípusban is, de a XXVI/A. Fejezetben foglalt eltérésekkel.

Mindebből pedig az állapítható meg, hogy a jelen perben is lehetőség volt a szakértői bizonyítást igénylő kérdésekben a T.-n kívül más szakértő bevonására.

Az iratokból megállapíthatóan a felperes az elsőfokú bírósághoz 2016. október 18. napján benyújtott 8. sorszámú beadványa mellékleteként csatolta be Dr. T.E. igazságügyi szakértőnek a dr. M.E. ...-i közjegyző .../Ü/.../2016/3. ügyszámú közjegyzői kirendelése alapján a „D., K. u. 39-41., ... hrsz. ... Kórház „A” szárny rekonstrukciójával kapcsolatban felmerült elszámolási vita” címmel készített szakértői véleményét, annak az állításának a bizonyítására, hogy a szerződés teljesítése során 2 238 028 Ft összegű pótmunkát végzett, és a fővállalkozók (alperesek) által adott utasítás alapján 7 698 008 Ft költség felmerülésével olyan többlet sitt elszállítását is teljesítette, amely az eredeti szerződés alapján nem volt a feladata, és amelynek ellenértékét az alperesek nem fizették meg a részére. A felperes által az elsőfokú eljárás során az 1.G.../2016/13/F/25. sorszám alatt csatolt okirat alapján tényként állapítható meg, hogy Dr. T.E. igazságügyi szakértőt szakvéleményadásra dr. M.E. ...-i közjegyző a 2016. július 18. napján kelt .../Ü/.../2016/3. számú végzésével, az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény (Ktv.) alapján rendelte ki. Ebből pedig az következik, hogy a végzés alapján eljáró szakértő szakvéleménye az 1952. évi Pp. - 386/A. §-a értelmében a T. szakértői véleményekre alapított perekben is alkalmazandó - 183/A. § (2) bekezdése szerint ugyanolyan bizonyítási eszköznek minősül, mintha a szakvéleményt a perben kirendelt szakértő terjesztette volna elő, függetlenül attól, hogy a szakértői véleményt a Ktv. 17. §-a alapján, a közjegyző előtti előzetes bizonyítás során, vagy a 21. § (1) bekezdése szerinti közjegyzői kirendelés alapján adta.

Erre tekintettel pedig a jelen perben is alkalmazni kell az 1952. évi Pp. 178-185. §-ainak a szakértői bizonyításra irányadó általános szabályait, de a XVI/A-ban, illetve - ha az nem rendelkezik másként - a XXVI. Fejezetben foglalt eltérésekkel.

Az ítéletábra nem értett egyet a felperessel abban, hogy az alperesek azzal szemben felhozott kifogásaira tekintettel az elsőfokú bíróságnak alakszerű (közbenső) végzést kellett volna arról hozni, hogy a szakértői véleményt kirekeszti-e a bizonyítékok köréből, és, hogy ennek elmulasztása a jelen esetben lényeges eljárási szabálysértés volt.

Az ítéletábra kiemeli, hogy a bíróság az 1952. évi Pp. 206. § (1) bekezdése szerint a bizonyítékok szabad mérlegelése során értékeli, hogy a felek tényállításait az általuk rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alátámasztották-e, vagy sem. Az 1952. évi Pp. 3. § (3) bekezdésében rögzített tájékoztatási kötelezettség általánosságban sem értelmezhető úgy, hogy a bíróság a mérlegelési körébe tartozó bizonyítékok értékeléséről a feleknek előzetesen számot adjon. A bíróság ugyanis az 1952. évi Pp. 206. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékokat a tárgyalás berekesztését követően értékeli, és annak eredményét a felekkel az ítélet indoklásában ismerteti.

Itt jegyzi meg az ítéletábra, hogy ez alól kivételt képez az 1952. évi Pp. 178. § (3) bekezdésében szabályozott az az eset, amikor a bíróság a szakértő kizárásáról a szakvélemény előterjesztése után külön végzésben rendelkezik, mert ilyenkor a szakértő kizárása értelemszerűen a szakvéleményének a bizonyítékok köréből való kirekesztését is jelenti.

Az elsőfokú bíróság - miután a szakértő kizárását megtagadta - e jogi szabályozásnak megfelelően, a fellebbezett ítélete indoklásában adott számot arról, hogy a felperes bizonyítási kötelezettsége körébe eső releváns tények tekintetében a Dr. T. E. által készített szakvéleményt a hiányosságai miatt nem találta alkalmas bizonyítéknak.

Alapítván az is, hogy az elsőfokú bíróság a szakvélemény fogyatékoságainak kiküszöbölésével kapcsolatban megsértette a tájékoztatási kötelezettségét. A felperes a fellebbezésében ezzel összefüggésben tévesen érvelt azzal, hogy az elsőfokú bíróságnak - az 1952. évi Pp. 386/J. §-ától függetlenül - a 3. § (3) és a 164. § (1) bekezdése alapján - a Kúria gyakorlatára figyelemmel - ennek a szükségességéről őt tájékoztatni kellett volna. Ezzel szemben az alperesekkel értett egyet abban, hogy az elsőfokú bíróságot az 1952. évi Pp. 386/J. §-a alapján nem terhelte a felperes által

hivatkozott tájékoztatási kötelezettség, az 1/2009. (VI.24.) PK véleményt pedig a jelen ügyben alkalmazni nem lehet.

A jelen per az 1952. évi Pp. 386/O. §-ában írt két konjunktív ismerv megléte okán a XXVI/A. Fejezetben külön szabályozott T. szakvéleményére alapított, és mint ilyen a pertárgyértékétől függetlenül kiemelt jelentőségű pernek minősül, így az 1952. évi Pp. XXVI. Fejezetének szabályait - a XXVI/A. Fejezetben írt eltérésekkel - alkalmazni kell. Tekintve, hogy a XXVI/A. Fejezet nem tartalmaz eltérő rendelkezést, alkalmazni kell a 386/J. §-t is, amely szerint a bíróság nem köteles tájékoztatást adni a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségeinek a következményeiről. Az ítéltábla értelmezése szerint ez a szabály az 1952. évi Pp. XXVI/A. Fejezete szerint minősülő per egészére irányadó, így akkor is, ha a felperes a T. szakvéleményére alapított keresetét egyéb, olyan igényének az érvényesítésével kapcsolja össze, amelynek alapjául nem a T. szakvéleményére hivatkozik (aminek nincs eljárási akadálya).

A XXVI/A. Fejezet rendelkezéseit az 1952. évi Pp-be beiktató 2013. évi XXXIV. törvény 13. §-hoz adott részletes miniszteri indokolás szerint ugyanis „A szabályozás célja, hogy mind a bíróság, mind a felek részére olyan speciális rendelkezéseket, kötelezettségeket írjon elő, amelyek elősegítik a perek gyors befejezését.” Abból, hogy bár az 1952. évi Pp. 386/R. § (2) bekezdése kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a fél - ha a bizonyítás szempontjából szükségesnek látszik - a perben más szakértő kirendelését is indítványozhatja, és a XXVI/A. Fejezet ezzel összefüggésben sem tartalmaz a 386/J. §-tól való eltérést, az következik, hogy a törvényalkotó akarata az volt: a szabályozási cél megvalósulása érdekében a T. szakvéleményre alapított perben az 1952. évi Pp. 386/J. §-át alkalmazni kell a T. szakértői véleményén kívüli szakértői bizonyítás esetében is.

A T. véleményére alapított kiemelt jelentőségű perekben tehát a feleknek maguknak kell meghatározniuk a jogvita eldöntése szempontjából releváns és vitatott tények körét, valamint azt, hogy a tények tekintetében kit és mennyiben terhel a bizonyítási kötelezettség. Amennyiben e vonatkozásban tévednek, a szükséges bizonyítás elmaradásának a következményeit is viselniük kell. Kiemelt jelentőségű ügyben a bíróságnak nincs tájékoztatási kötelezettsége arról sem, hogy egy kérdés szakkérdésnek minősül (...i Ítéltábla 14.Gf.../2012/8.).

A jelen eljárásban így nem érvényesülhetett a szakértői bizonyításnak az 1952. évi Pp. 182. § (3) bekezdéséből következő az a szabálya sem, hogy a bíróságnak tájékoztatnia kell a bizonyításra köteles felet arról, hogy a felajánlott szakvélemény hiányos (illetve homályos, vagy önmagával ellentétes) ezért a kiegészítése szükséges, vagy a fél erre irányuló indítványa alapján más szakértőt rendelhet ki.

Mindezekre figyelemmel az ítéltábla nem találta megállapíthatónak, hogy az elsőfokú bíróság a felperessel (illetve a fellebbezés állítása szerint az alperesekkel) szemben megszegte az előzetes tájékoztatási kötelezettségét. A felperesnek magának kellett meghatároznia azt, hogy a pernyertességéhez szükséges releváns tények tekintetében miben és mennyiben áll fenn a bizonyítási kötelezettsége. Az ítéltábla a felperes fellebbezési nyilatkozataiból azt a következtetést vonta le, hogy a felperes maga is tisztában volt azzal; a jelen perben szakértői bizonyítás volt szükséges annak meghatározásához, hogy az általa elvégzett munkák közül melyek minősülnek pótmunkának (és azok milyen értéket képviselnek), ezen kívül annak a megállapításához, hogy valóban keletkezett-e többletmunkavégzés miatti költsége, továbbá, hogy milyen okokból következett be a teljesítésének az objektív késedelme, mivel a felek között mindezekben a kérdésekben véleményeltérés volt.

A felperes ugyanis a fellebbezésében maga is azt adta elő, hogy a jelen perben a keresettel érvényesített igényei megalapozottsága tekintetében a szakértői vélemény a legfontosabb bizonyítási eszköz. Ennek megfelelően a többlet- és pótmunka végzésre vonatkozó állításai és az az alapján előterjesztett pótmunkadíj és többletmunka költség bizonyítására a közjegyzői nemperes eljárásban beszerzett szakértői véleményt csatolta. Úgyszintén a szakvéleménnyel kívánta bizonyítani azt,

hogy nem neki felróható okból esett késelembbe a szerződésben vállalt kötelezettségei teljesítésével, és ezért kötbér fizetésére nem köteles.

Tekintettel arra, Dr. T.E. igazságügyi szakértőt az elsőfokú bíróság a perből nem zárta ki, a felperes nem volt elzárva attól sem, hogy az ellenérdekű felek nyilatkozataitól, így a bizonyítási eljárás alakulásától függően a szakértői vélemény fogyatékoságainak kiküszöbölése érdekében - az 1952. évi Pp. 182. § (3) bekezdése szerint - indítványozza a szakértő személyes meghallgatását a szükséges felvilágosítás megadása érdekében, avagy kérje más szakértő kirendelését.

Alaptalanul állította ugyanakkor a felperes a fellebbezésében azt is, hogy a II. és a III. számú előkészítő iratában indítványozta igazságügyi szakértő kirendelését, így iratellenes az elsőfokú bíróságnak az ítéletében tett az a megállapítása, hogy bár szükséges lett volna a szakértői vélemény hiányosságainak pótlása, azt a felperes nem indítványozta.

Az 1952. évi Pp. 3. § (3) bekezdés első mondata egyértelműen meghatározza, hogy a polgári perben a peranyag szolgáltatási kötelezettség a feleket terheli. A 3. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bíróság - a törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van, a 164. § (2) bekezdés pedig ezt kiegészíti a hivatalbóli bizonyítás tilalmának a főszabályával.

A felperes - a fellebbezésében is hivatkozott - 2017. március 25. napján benyújtott 29. sorszámú előkészítő irata 7. oldalán bizonyítási indítványt akként terjesztett elő, hogy „amennyiben a T. Törvényszék T.E. szakértőt kizárja, egyben az általa szolgáltatott szakvéleményt kirekeszti a bizonyítékok köréből, úgy a szakvélemény tárgyát képező eredeti szakkérdésekre jelen peres eljárásban másik igazságügyi szakértő kirendelését indítványozzuk.”

A felperes tehát a szakértő kirendelése iránti indítványát feltételhez kötötte, amely feltétel nem teljesült, mivel a bíróság a szakértőt nem zárta ki.

Az erre az utóbbi esetre előterjesztett az az indítványa pedig, hogy „nem ellenzi más igazságügyi szakértő kirendelését”, valamint a 2017. szeptember 1-jén tartott tárgyaláson - a szakértő kizárásnak megtagadásáról hozott végzés kihirdetése után - tett az a nyilatkozata, hogy „a felperes megfontolja, hogy kéri-e a szakértői bizonyítás kiegészítését”, (1.G.../2016/44. számú tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal) nem tekinthető a felperes szakértő kirendelésére irányuló perrendszerű bizonyítási indítványának.

Az iratokból megállapíthatóan az elsőfokú bíróság a 48. sorszámú, a részére 2017. november 16-án kézbesített végzésében az 1952. évi Pp. 141. § (6) bekezdése alkalmazásának terhével felhívta a felperest a további nyilatkozatai, bizonyítási indítványai 8 napon belül történő előterjesztésére. A felperes erre a felhívásra írásban nem nyilatkozott, a 2018. február 1-jén tartott tárgyaláson pedig - a berekesztés előtt - kijelentette, hogy további bizonyítási indítványa nincs.

Nem tévedett tehát az elsőfokú bíróság, amikor azt állapította meg, hogy a közjegyzői eljárás keretében kirendelt szakértő felperes által csatolt szakvéleménye hiányosságainak kiküszöbölésére arra irányuló indítvány hiányában sem a szakértő személyes megnyilatkoztatásával, sem más szakértő kirendelésével nem volt eljárásjogi lehetőség.

Az ítélet tábla mindezek alapján azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság a tényállás megállapítása során a szakértői bizonyítással összefüggésben a fellebbezésben hivatkozott eljárási szabálysértéseket nem követte el, és nem vont le helytelen következtetést a bizonyítási terhet illetően sem. Megállapítható az is, hogy a szakértői bizonyítás általa szükségesnek tartott kiegészítésének az elmaradása nem a bíróság, hanem a bizonyításra köteles felperes eljárásjogi mulasztására vezethető vissza, amelynek következményeit a perben neki kell viselnie.

A kifejtettek alapján az is megállapítható, hogy az 1952. évi Pp. 235. § (1) bekezdés harmadik mondata értelmében a felperesnek nem volt eljárásjogi lehetősége arra, hogy a fellebbezésében

terjesszen elő új szakértő kirendelésére bizonyítási indítványt, ezért az ítélet tábla azt figyelmen kívül hagyta.

Az ítélet tábla nem fogadta el az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettsége megsértésére hivatkozó fellebbezési érvelést sem.

Az elsőfokú ítélet indokolása tartalmazza, hogy az elsőfokú bíróság a szakértői véleményt nem találta alkalmasnak a kötbérfelelősség alóli kimentésre. Ennek oka az, hogy a szakértői vélemény hiányos (ami abból adódik, hogy a szakértő kizárólag a felperes naplőbejegyzéseit vette figyelembe, a per teljes anyaga nem állt a rendelkezésére, és nem vizsgálta az alperesek által hivatkozott naplőbejegyzéseket).

Az elsőfokú ítélet indokolásából megállapítható, hogy a szakértői vélemény a hiányossága miatt nem alkalmas annak a bizonyítására sem, hogy a felperesnek a többletmunkával kapcsolatban olyan költsége merült fel, ami a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható.

A felperes alaptalanul kérte számon az elsőfokú bíróságtól a szakértői bizonyításra vonatkozó indítványa mellőzésének az indokait, mert ilyen indítványa az elsőfokú határozat meghozataláig nem volt.

Mindezekkel összefüggésben tehát a felperes alaptalanul hivatkozott az indokolási kötelezettség megsértésére, mert az elsőfokú bíróság ítélete megfelelt az 1952. évi Pp. 221. § (1) bekezdésében írtaknak.

A felperes ugyanakkor helytállóan hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletében nem adta indokát annak, hogy miért nem adott helyt a felperes 2017. március 25-én benyújtott

1.G.../2016/29. sorszámú előkészítő iratában előterjesztett annak az indítványának, hogy az 1952. évi Pp. 386/A. § (2) bekezdése alapján hallgassa meg a T. szakvélemény elkészítésénél eljáró tanácsának elnökét, W. E.-t.

Ezen kívül az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásában valóban nem tért ki arra sem, hogy a felperes 2017. június 21. napján benyújtott 1.G.../2016/37. sorszámú előkészítő irata 2. pontjában előterjesztett indítványa ellenére miért nem kötelezte az alperest a Sz.A.T. tanúvallomásában hivatkozott kooperációs jegyzőkönyv becsatolására.

Az ítélet tábla ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy ezek - az ítélet hatályon kívül helyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2014. (VI.30.) PK vélemény 3. pontjában kifejtettekre is figyelemmel - az adott esetben az ítélet hatályon kívül helyezését megalapozó jogsértésként nem értékelhetők. Az előbbivel kapcsolatban ugyanis a felperes a bizonyítási indítványában azt adta elő, hogy a Sz.A. tanú által jelzett kooperációs jegyzőkönyv az, „amellyel alperesek igazolni tudják, biztosították felperes számára a szerződésben megkövetelt szigetelő szakcég jelenlétét a tetőbontási munkálatok megkezdéséhez”. Ebből is kitűnik: a felperes az alperes birtokában lévő okirattal nem valamely saját állítását, hanem az alperes állítását kívánta bizonyítani. E tekintetben azonban nem a felperesnek, hanem az alperesnek áll fenn az 1952. évi Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti peranyag szolgáltatási kötelezettsége.

A felperes a 2017. március 25. napján benyújtott 29. sorszámú III. számú előkészítő iratában a T. szakvélemény elkészítésénél eljáró tanács elnökének személyes meghallgatásra idézését azért kérte, mert nevezett „nyilatkozni tud a szakvélemény készítésével kapcsolatban, alperes részéről felvetett problémákra”.

Az elsőfokú ítélet indokolásából ugyanakkor megállapítható, hogy a keresetleveléhez csatolt, a T. ... számú szakvéleményében adott teljesítési igazolást az elsőfokú bíróság a felperesnek a vég számlából visszatartott 10 343 160 Ft és a teljesítési garanciaként még ki nem fizetett 2 265 684

Ft, mindösszesen 12 608 844 Ft vállalkozói díjigénye megalapozottságának bizonyítékaként elfogadta, az alpereseket annak megfizetésére kötelezte.

Az ítélet tábla szerint ebből következően nincs olyan indok - és olyat a fellebbezésében a felperes sem jelölt meg -, amelyre tekintettel a T. eljáró tanácsa elnökének az 1952. évi Pp. 386/A. § (2) bekezdése szerinti meghallgatása szükséges lett volna.

Mindezekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság által elkövetett, az érdemi döntésre kiható eljárási szabálysértést a fellebbezés alapján nem állapított meg.

A felperes a fentieket meghaladóan a tényállást a bizonyítás eredményeként az egyes bizonyítékok bizonyító értékének a helytelen megállapítása, és a bizonyítási tehernek a reá való téves telepítése miatt vitatta, az alábbi körben:

- a felperesnek „D., K. u. 39-41., ... hrsz. szám alatt található ... Kórház A-szárnny rekonstrukciójához kapcsolódó bontási és földmunkák komplett kivitelezése" alkalmával utólag megrendelt, illetve a kivitelezés során szükségessé vált munkavégzése,
- a kivitelezés során termelt siett elszállításával kapcsolatosan olyan többletköltsége felmerülése, amely a szerződéskötés időpontjában nem volt előrelátható,
- milyen okok következménye, hogy a felperes szerződéses kötelezettségeit 121 nap késedelemmel teljesítette.

A felperes ezzel a bizonyítékok, illetve a bizonyítás eredményének a mérlegelését támadta.

Az ítélet tábla rámutat arra, hogy az 1952. évi Pp. 3. § (5) bekezdése értelmében a bíróság a polgári perben - ha a törvény másképpen nem rendelkezik - alakoszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához, vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas.

Az 1952. évi Pp. 206. § (1) bekezdése szerint a bíróság a bizonyítékokat szabadon mérlegeli, ami azt jelenti, hogy a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapítja meg, a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el.

A bizonyítás körében végzett mérlegelés akkor jogszabálysértő, ha a bíróság ennek az eredményeként iratellenes, kirívóan okszerűtlen, vagy a logika szabályaival ellentétes megállapítást tesz.

Az ítélet tábla osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az indokolását, miszerint a perben a felperesnek kellett bizonyítania a pótmunkadíj iránti igénye, valamint a többletmunkával keletkezett költségei megfizetése iránti követelése jogalapját és összegszerűségét, továbbá a kötbérfelelősség alóli kimentése érdekében azt, hogy a szerződés szerinti határidőben történő teljesítés érdekében úgy járt el, ahogy az általában elvárható.

Az elsőfokú bíróság helyesen foglalt állást mindhárom vitatott kérdéskört illetően a szakértői bizonyítás szükségességét illetően, amit a fellebbezésében lényegében a felperes sem vitatott.

Az elsőfokú bíróság tehát a szakértői bizonyítás lefolytatásával kerülhetett volna abba a helyzetbe, hogy megítélje; a felperes által megjelölt munkák pótmunkának minősülnek-e, azokat a felperes elvégezte-e, illetve megilleti-e és milyen összegű díjazás, továbbá, hogy előrelátható volt-e a többlet siett elszállításának szükségessége és ezáltal annak költsége, valamint, hogy a felperesi késedelem milyen okokra visszavezethetően következett be.

Az ítélet tábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, hogy ezekkel összefüggésben a pernyertességéhez szükséges tényállítások bizonyítására a felperes által csatolt T. szakvélemény és az előzetes eljárás során készített szakértői vélemény nem volt alkalmas.

A felperes a fellebbezésében a tényt nem, csupán az építési napló vonatkozásában tartalmilag vitatta az elsőfokú bíróságnak - az alkalmatlanság indokaként megjelölt - azt a megállapítását, hogy a szakértő kizárólag a felperes által adott dokumentumokból dolgozott.

Az elsőfokú bíróság a jogi indokolásában rögzítette, miszerint amiatt, hogy a teljesítésigazolás alapján a felperes objektív késedelme megállapítható volt, az ebből következő kötbérfizetési kötelezettség mentesülése érdekében a felperesnek kellett bizonyítania azt, hogy a késedelem nem neki, vagy nem kizárólag neki felróható okból következett be. A szakértői vélemény erre azért nem volt alkalmas, mert azt a megállapítást, hogy „nem állapítható meg kizárólag a kérelmezőnek felróható késedelmes teljesítés”, ugyan az építési napló 2015. március 2. és november 11-e közötti 121 bejegyzései alapján tette, azonban „kizárólag a felperes naplóbejegyzéseit vette figyelembe”, nem vizsgálta az alperes által hivatkozott, a létszám fokozására és a munkavégzés gyorsítására vonatkozó felszólítást tartalmazó bejegyzéseket, erre nem adott magyarázatot, és nem állt a szakértő rendelkezésére a per teljes anyaga. A felperes a fellebbezésében ezt arra hivatkozással sérelmezte, hogy az építési napló - az irányadó építési szabályok értelmében, és - a perbeli esetben sem kizárólag az ő bejegyzéseit tartalmazó dokumentuma az építési/bontási tevékenységnek. Ezzel ellentétes megállapítást, vagy következtetést az elsőfokú ítélet sem tartalmaz.

Annak a fellebbezési állításának az alátámasztására ugyanakkor, hogy az igazságügyi szakértő az építési napló alperesi és felperesi bejegyzéseiből állapította meg, hogy a munkaterület a felperesnek a teljesítési időszaka alatt 120 napon keresztül nem megfelelően lett átadva, a fellebbezésében nem hivatkozott olyan el nem bírált tényre, vagy nyilatkozatra, amely alkalmas lehetett volna arra, hogy az ítéletábra ebben a kérdésben az elsőfokú bírósággal ellentétes megállapítást tegyen.

Az ítéletábra megítélése szerint a felperes többletmunka költség megfizetése iránti igénye elutasításának megalapozottságát illetően sincs jelentősége annak, hogy az építési napló a vonatkozó építésügyi szabályok szerint az építkezés olyan dokumentuma, amiben az építkezés minden résztvevője bejegyzést tehet.

Sz.K., a felperes perbeli kivitelezésnél projekt felelősi feladatot ellátó alkalmazottja a 2017. május 25-i tárgyaláson a tanúvallomásában úgy nyilatkozott, hogy: „Az építési naplóban a sitt mennyiségét csak esetenként rögzítettük... a mérlegjegyekben szerepel a mennyiség” (1.G.../2016/36. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal).

B.S.J. a felperes ügyvezetője pedig a 2017. szeptember 1-jén a tanúvallomásában arra a kérdésre, hogy hogyan tudja bizonyítani, hogy a sittet valóban a d.-i kórház területéről szállították el, azt nyilatkozta, hogy „tanúk, így például a sofőrök tudják bizonyítani a sitt elszállítását”.

Mindezek pedig alátámasztják az elsőfokú bíróság azon következtetésének a helyességét is, hogy a felperes által a szakértőnek átadott építési napló a többlet sitt elszállításából származó többletköltségek megállapítása alapjául szolgáló objektív bizonyítékként sem volt figyelembe vehető.

Arra tényyszerűen hivatkozott a felperes, hogy a szakértői véleményen kívül Sz.K. és B.S. tanúvallomása is tartalmaz arra vonatkozó előadást, hogy a felperes az alperesek és a megrendelő érdekkörébe tartozó okból késedelmeskedett a bontási munkák határidőben történő elvégzésével, illetve, hogy a felperes pótmunkát végzett, valamint, hogy az általa a szerződéskötéskor nem ismert körülmények miatt keletkezett többlet sitt elszállításból többletköltsége.

Az elsőfokú bíróság valóban adós maradt annak az indokolásával, hogy a tanúvallomásokat milyen okból nem vette figyelembe a felperes kereseti követeléseit megalapozó tényeket alátámasztó releváns bizonyítékként.

Az ítéletábra ugyanakkor ezt nem találta az elsőfokú ítélet érdemi döntésre kiható hiányosságaként figyelembe vehetőnek.

Az ítélet tábla ezzel összefüggésben a fellebbezési ellenkérelem - 7. pontjában részletesen kifejtett - indokait osztotta, amelyeket részletesen nem kíván megismételni, csak a fellebbezés hivatkozásaira tekintettel emeli ki az alábbiakat.

A bizonyítékok értékelésénél abból kellett kiindulni, hogy az elsőfokú bíróság szakértői bizonyítás lefolytatásával került volna abba a helyzetbe, hogy megítélje: megalapozottak-e a felperesnek azok az állításai, amely szerint a késedelem az alpereseknek, illetve a megrendelőnek volt felróható a munkaterület késedelmes átadása, bontási terv szolgáltatásának elmaradása, stb. miatt, illetve annak a kérdésnek a megválaszolásához is, hogy a felperes a tényleges késedelemből hány napot tud a fentebb kifejtettek alapján kimenteni.

Tekintettel arra, hogy a felperes nem kérte a szakértői bizonyítás kiegészítését, Sz.K. és B.S. tanúvallomása a szakértői vélemény kiegészítése nélkül a fenti kérdések tisztázásánál arra tekintettel sem volt értékelhetők, hogy utóbbi a felperes ügyvezetőjeként, az előbbi pedig a felperessel szervezeti kapcsolatban állt képviselőjeként kifejtett saját tevékenységére vonatkozó előadást tett, amit az alperesek a perben mindvégig vitattak, és a felperes által így bizonyítani kívánt tények tekintetében N.N. (1.G.../2016/36. számú tárgyalási jegyzőkönyv 6-8. oldal) és Sz.A.T. (8-11. oldal) ellenbizonyítékot is szolgáltatottak. A felperes ugyanakkor egyéb bizonyítékra nem hivatkozott, a tárgyalás berekesztése előtt további bizonyítási indítványa nem volt.

Az ítélet tábla ezért az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást tekintette irányadónak, és az elsőfokú bíróság abból levont jogkövetkeztetésével, a keresetet részben elutasító (fellebbezett) érdemi döntésével egyetértett.

Nem találta alaposnak a fellebbezésnek az ítélet érdemét támadó hivatkozásait sem.

Helytálló volt az elsőfokú bíróságnak az a következtetése, hogy a felperes a bizonyítási kötelezettségének - eredményes szakértői bizonyítással és egyéb módon - nem tudott eleget tenni, így a bizonyítatlanság jogkövetkezményei őt terheltek. Emiatt pedig indokoltan utasította el a felperes pótmunkadíj, többletmunka költség és az alperesek által beszámított kötbér követeléssel megszüntetett vállalkozói díj iránti kereseti kérelmét.

Mindezekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletének a fellebbezett részét az 1952. évi Pp. 253. § (2) bekezdésének I. fordulata alapján helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, így a másodfokú eljárásban pervesztes lett. Ezért a saját másodfokú perköltségét (ügyvédi munkadíj, előlegezett fellebbezési eljárási illeték) maga viseli, és az 1952. évi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles megtéríteni az alpereseknek az ügyvédi munkadíjból keletkezett másodfokú perköltségét.

Az ítélet tábla az ügyvédi munkadíj összegét a $(22\,544\,880 - 2 \times 2\,840\,685 + 49\,792)$ 16 813 718 Ft fellebbezési összpertárgyérték alapulvételével a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-ának (1) bekezdése szerint - de a kifejtett ügyvédi tevékenységre és arra figyelemmel, hogy az ítélet tábla tárgyalást nem tartott - a (6) bekezdés alkalmazásával 300 000 Ft + 27% áfa, azaz 381 000 Ft mérsékelt összegben állapította meg, amelynek a megfizetésére a felperest - az 1952. évi Pp. 51. § (1) bekezdés a) pontja szerinti pertársaságban nem álló - alperesek javára külön-külön kötelezte.

Debrecen, 2018. június 28.

Dr. Görög Attila sk a tanács elnöke, Dr. Riczu András sk előadó bíró, Cogoiné Dr. Boros Ágnes sk bíró